

KDi

11.05.2018

Ilze Auzāne

Intervija ar aktrisi Elīnu Vāni. Baladīna iet avenēs

“Man ne pārāk patīk salīdzināt, bet viņā pavīd kaut kas no Oļģerta Krodera – gan asprātībā, gan tajā, cik daudz viņš lasa un interesējas par dažādām lietām,” par režisoru Viesturu Kairišu saka aktrise Elīna Vāne, kurai viņš uzticējis galveno lomu poļu dramaturga Juliūša Slovacka lugas Baladīna iestudējumā.

Sestdien, 12. maijā, Valmieras teātrī notiks režisora Viestura Kairiša iestudējuma Baladīna pirmizrāde. Šis jaunuzvedums ir veidots pēc poļu dramaturga Juliūša Slovacka darba motīviem; tas tiek pieteikts kā stāsts par varaskāres pārņemtu, līdz saltai nežēlībai nocietinātu sirdi, kas ar viltu un nelietību galvenajai varonei liek iet pāri līķiem uz karaļa troni. Baladīnas lomu režisors ir uzticējis Elīnai Vānei, kura pēdējos divos gados ir apliecinājusi sevi ne tikai kā spilgta teātra, bet arī kino aktrise. Viņas lomu sarakstā ir darbi tādās atšķirīgās filmās kā Andreja Ēķa Svingeri, Aigara Graubas Nameja gredzens un Ināras Kolmanes Bille, kas visas ir pārliecinoši atvērušas Latvijas kinoskatītāju maciņus un sirdis.

Glūži kā ķirsis uz tortes par Baladīnas publicitātes galveno akcentu ir kļuvusi avene.

Pateicoties Viesturam, izrāde top diezgan jautrā gaisotnē. Es esmu Baladīna, un man ir māsa Alīna, un viņas abas iet ogot. Es to saucu par "Baļiks un Aļiks iet avenēs, un kas no tā sanāk", un sanāk diezgan liela cīņa par varu, kurā konkurence tiek fatāli iznīcināta, bet pārējais ir līdzīgi kā detektīvā – ko kurš ir redzējis. Pirms vairākām dienām es noskatījos Viestura interviju teātra mājaslapā, kurā viņš atbild uz skatītāju jautājumiem un norāda, ka šī izrāde ir veltījums Latvijas simtgadei. Es domāju, ka tā arī sanāk – tas ir stāsts par mūžam aktuālo varaskāri: grābt un grābt, un grābt. Un nepietiek.

Šī nav jūsu pirmā sadarbība ar Viesturu Kairišu. Kāda bija atkalredzēšanās?

Jā, iepriekš ir bijis neatkarīgais teātris United Intimacy, kura izrādes bija skatāmas gan Asītes ielā, gan Latvijas Nacionālās operas Jaunajā zālē. To vidū bija Hloja, kurā es atveidoju galveno lomu. Pirms tam bija Jasmīns ar Ivo Martinsonu, Maiju Doveiku un Ilzi Pukinsku. Mums bija sadarbība ar vācu režisoru Franku Heielu, kurš tieši pirms gada iestudēja izrādi Dailes teātrī (dramaturga Ivo Brieža lugu Uzvarēt var tikai viens – I. A.). Taču toreiz man nācās izvēlēties, jo izbraukāt kļuva par smagu, bet man kā vienmēr gribas visu. Gribas strādāt gan Valmieras teātrī, gan kopā ar Viesturu. Pēc ilgiem gadiem tas ir piepildījies.

Es ļoti gribētu, lai viņam te iepatiktos, lai mēs iepatiktos, un tas, spriežot pēc sajūtām, ir noticis. Man priecēja sirdi, kad pirmajā mēģinājumā atcerējos, kāpēc man tik ļoti viņš patika, kāpēc man tik ļoti patika ar viņu strādāt.

Kāpēc?

Viņa humora dēļ. Turklāt viņš ir informācijas piesātināts cilvēks ar spēcīgu viedokli, kuram gribas tuvināties – uzzināt vairāk par viņa skatījumu uz kultūru, politiku, vēsturi. Man ne pārāk patīk salīdzināt, bet viņā pavīd kaut kas no Oļģerta Krodera – gan asprātībā, gan tajā, cik daudz viņš lasa

un interesējas par dažādām lietām. Vienmēr ir patīkami tikties un strādāt ar cilvēkiem, kuri spēj tevi bagātināt, jo citādi tu visu laiku vāries savā sulā.

Vai Viesturs Kairišs pa šiem gadiem ir mainījies?

Viņam ir bārda, kas viņu padara vēl amizantāku.

Vai notiek viedokļu sadursmes?

Vispār nē. Tā kā Viesturs pats ir latgalietis, viņš bieži sāk mēģinājumu ar to, ka uzkāpj uz skatuves un nodzied latgaliešu dziesmu vai noskaita latgaliešu repu, ar kuru tajā laikā ir aizrāvis. Mēģinājumi nekad nesākas sausi – uzreiz pie ripas. Nezinu, vai tas ir apzināts paņēmiens vai sanāk dabiski, viņš vienmēr rada pozitīvu atmosfēru, un tādā gaisotnē notiek mēģinājums.

Viesturs Kairišs norādījis, ka interesei par poļu kultūru un Baladīnas iestudēšanu ir personiski iemesli, jo līdzās latgaliešu asinīm viņā plūst arī poļu asinis.

Starp citu, arī manī rit poļu asinis. Mans vectētiņš no mammas zara bija uzvārdā Pozņaks.

Pēdējās sezonās jums ir bijusi iespēja strādāt ar ļoti dažādiem režisoriem.

Mums ir jauna mākslinieciskā vadītāja Indra Roga un jauni režisori, ar kuriem nekad iepriekš neesam strādājuši. Pagājušajā sezonā pie mums bija uzaicināts Regnārs Vaivars, kurš iestudēja izrādi *Klusa nakts, dzēra nakts* par cilvēkiem, kuri atrodas ļoti tuvu galējam alkohola reibuma stāvoklim. Visaizraujošākais šajā procesā bija vērot, kā viņš mēģina izskaidrot to, kas mums ir jādara.

Vēl viens jauns vārds bija Sergejs Ščipicins no Sanktpēterburgas, kura Mazās traģēdijas tika uzņemtas krietni sliktāk nekā Regnāra Vaivara iestudējums.

Es nezinu, ko un kādā stilā Sergejs Ščipicins ir iestudējis iepriekš, bet viņš ir absolūti apburošs cilvēks, kurš izskatās pēc raksturlomu tēlotāja ar bieziem rudiem matiem. Paradoksāli, ka vienā reizē publika nepieņem šo izrādi, bet otrā – stāv kājās un aplaudē. Tas nozīmē, ka viss nav tik melns, kā mālē.

Jūs pieminējat jauno māksliniecisko vadītāju. Kas vēl ir mainījies ar viņas ienākšanu teātrī?

Katrs jaunais nāk ar savu...

...slotu.

Indra ir bijusi aktrise, režisore un pasniedzēja. Tagad viņa ir mākslinieciskā vadītāja. Arī viņa ar šo vagu pirmo reizi un dara to, kā uzskata par pareizu. Šobrīd mēs mēģinām saprasties. Es to nosauktu par būšanu randiņu periodā, no kura vēlāk var attīstīties stipra un noturīga mīlestība.

Mums ir bijusi brīnišķīga sadarbība ar Indru kā režisori, kura mums ir piedāvājusi izaicinošus darbus un ļoti palīdzējusi aktieriskajā ziņā. Tagad viņa cenšas panākt, lai mums būtu materiāla un režisoru daudzveidība. Tikko mums bija meistarklase ar diviem krievu režisoriem, kas ļāva apjaust to, ka mēs joprojām esam ļoti saliedēts kolektīvs, kurā cits citu stutē un uzmundrina, ka mūsu kopības sajūta nekur nav pazudusi.

Šajā sezonā Valmieras teātrī ir ienākuši pieci kolosāli jaunie aktieri: Elīna Dambe, Klinta Leja, Pauls Iklāvs, Kārlis Arnolds Avots un Uldis Sniķers.

Īpaši veiksmīga sezona ir bijusi Elīnai Dambei.

Jā, viņai ir ļoti paveicies. It īpaši ar Vidzemniekiem, kuros katrā cēlienā ir jāspēlē kaut kas cits. Elīnai izdevās trīs pilnīgi atšķirīgi un spilgti tēli, kas viņai deva nepieciešamo uzrāvienu.

Arī Latvijas Kultūras akadēmijā viņa bija viena no labākajām. Varbūt tas ir likumsakarīgi?

Piemēram, es pati ne tuvu nebiju no spilgtākajām studentēm Latvijas Kultūras akadēmijā. Mani izveidoja teātra pirmajā sezonā Māra Ķimele, Felikss Deičs, Pēteris Krilovs un Varis Brasla. Katram ir savs ceļš ejams. Redzēs, kā būs.

Režisores Ināras Kolmanes spēlfilmu Bille var apsveikt ar pirmajiem 20 000 skatītāju.

Es nepateikšu neko jaunu, bet dzīvē viss iet augšā un lejā. Viens no maniem "augšā" ir satikšanās ar Ināru Kolmani. Ar lielu satraukumu es gāju uz pirmizrādi, jo nezināju, kas mani gaida, taču man no sirds patika šī filma, pēc kuras noskatīšanās es aizdomājos par tā laika cilvēkiem, kuri ir bijuši daudz raupjāki nekā mēs. Mēs varam aiziet uz veikalu un nopirkt jaunu kleitu un kurpes, bet viņiem visu laiku bija jādomā, kā ietaupīt, kā pāršūt. Salīdzinājumā ar viņiem mēs dzīvojam pat ļoti labi, taču man ir žēl, ka mūsdienu bērniem ir zudis respekts pret skolotājiem, kas, manuprāt, ir kopējās sistēmas jautājums. Bērniem ir jāmaca disciplīna, viņiem ir jāmaca sakārtot aiz sevis skolas solu. Mani pašu vecāki ir audzinājuši stingri – mīlēja, bet man bija savi pienākumi, kas jāizpilda.

Reti kura aktrise var palieļties ar tādu lomā dažādību: Andreja Ēķa Svingeri, Aigara Graubas Nameja gredzens un Ināras Kolmanes Bille.

Es ceru, ka šis Dieva joks nenožīmē, ka man visa filmogrāfija ir notikusi 2016. gada vasarā – jūnijā, jūlijā, augustā un septembrī. Ceru, ka man vēl kaut kas atlēks, jo āķis ir lūpā. Es negribētu izvēlēties starp kino un teātri, jo man ir svarīgs gan viens, gan otrs, taču gribētu, lai kino būtu biežāk, nekā tas ir. Tā ir cita pasaule, it sevišķi, ja filma nav par mūsdienām, kā tas bija Billes gadījumā, kad tu vari pārceļot laikā un nonākt pasaulē, kurā ar kafijas biežumiem mazgā novalkātas drēbes, lai tās uzfrišinātu. Katra detaļa ir pārdomāta, nekas nav nejaušs. Es meklēju sev pamatīgi nodriskātas čības, ar kurām varētu šļūkāt pa Vārnu ielas dzīvokli un iejusties Billes mammas lomā. Man ļoti patīk šīs filmas tapšanas process.

Par jūsu duetu ar Artūru Skrastiņu režisore ir bijusi pārlicināta jau pašā sākumā.

Es ļoti priecājos, ka Ināra Kolmane uzfilmēja šo filmu tagad, nevis tad, kad iznāca grāmata (1995. gadā – I. A.), jo tad es vēl būtu mazs bērns un nevarētu spēlēt Billes mammu.

Egoistiski.

Bet, draugi mīļie, protams!

Pēc grāmatas izlasīšanas Ināra Kolmane ir nolēmusi, ka Billei nevajadzētu būt viņas pirmajai pilnmetrāžas spēlfilmā.

Jebkurā filmā vai izrādē ir ļoti svarīga sadarbība ar partneri. Mēs abi ar Artūru esam bijušie Pētera Krilova studenti – katrs no sava kursa, bet mums bija ļoti viegli sastrādāties, jo mums ir līdzīgs skatījums uz lietām.

Jūs esat teikusi, ka fanojat par brutāliem un biedējošiem seriāliem, kuros uz visām pusēm šķīst asinis un no bailēm čokurā savelkas kāju pirksti. Tagad jums pašai ir bijusi iespēja piedalīties līdzīgā darbā Nameja gredzens. Kā tas izskatās no iekšpuses?

Man joprojām patīk skatīties un patiktu piedalīties. Padomājiet paši! Mani ietērpj īpaši šūtā Zemgales ķēniņienes tērpā ar rotām, iepin matos īpaši darinātus dzīparus un uzvelk kājās īpaši taisītus apavus. Tādā izskatā manai varonei ir jāiekāpj laivā, kurā jau guļ viņas noindētais vīrs kopā ar dēlu, jānoduras un jānoguļas viņiem blakus, līdz kamera paceļas augšup. Es spēlēju nāvi, bet tajā pašā laikā iekšēji kaifoju, cik tas būs skaists kadrs. Kaut nu izdotos! Lūk, tas ir kino! Tas ir tik forši, it īpaši tādām sapņotājām kā es.